



foto Ton Hendriks

040-2424143
024-6841977

Marie van Geloven (65)

Dove en slechtziende polyglot

Door Ellen de Vries

Mama. Het oudste woordje ter wereld. Zij was tien toen ze dat voor het eerst kon zeggen. 'Mijn moeder hilde', vertelt Marie van Geloven. 'Mijn ouders dachten dat ik de rest van mijn leven 'stom' zou blijven.' Doof geboren, met rechts minimale gehoorresten, verruilde Marietje als kleuter het grote gezin voor het doveninstituut Sint-Michielsgestel. Kille regels heersten er. Alleen in de grote vakantie mocht Marie de geur van het ouderlijk huis opsnuiven; slechts vier keer per jaar mocht zijzelf bezocht worden. Haar ouders vonden dan in de bezoekkamer een bedremmeld meisje. Marie: 'Ik herkende ze niet meer.'

Gebaren werden in het instituut bestraft met een tik op de vingers. Met volharding werden de dove leerlingen onderricht in spraakafzien, lezen en spreken. Taalverwerving vorderde heel langzaam, vooral de correcte uitspraak was moeilijk. Ze memoreert aan het bezoek van prinses Juliana in 1947. Om de beurt mochten de twaalf meisjes van de knapste klas Hoogheid een aubade brengen. Hun juf wachtte gespannen. 'Goedemorgen Koninklijke Hoog Geit', klonk het achtereenvolgens uit alle mondjes. De h had zich tijdens de instructie van juf verscholen achter de g. Marie lacht hard. Het leed van toen is begraven, nu wordt de ene na de andere anekdote opgefrist.

Haar vader was eveneens slechthorend. De koperen hoorn aan zijn oor diende om verdwaalde klanken te versterken. Zelf bezat Marie ook een hoorn, maar die kon haar slechte gehoor geen diensten bewijzen. Op haar achttiende kreeg ze een echt gehoorapparaat; naar eigen zeggen het eerste van Nederland. Een wereld vol onbekende geluiden werd ontsloten: wekkergerinkel, sleutelbosgerammel en vaders basstem. Nu draagt ze rechts nog een gehoorapparaat. Gecombineerd met solo-apparatuur maakt het een gesprek redelijk goed mogelijk.

Veertien jaar oud verliet Marie Sint-Michielsgestel als leerling, om als manusje-van-alles terug te keren.

Tussentijds werkte ze in haar ouders' ijs- en patatzaak, alsook bij Philips en volgde ze een opleiding tot coupeuse.

Op latere leeftijd, ze was al 37 en woonde al jaren zelfstandig, vertroebelde de blik; gezichten werden vlekken. Ze was overstuurd: 'Wat moet het worden als ik niet meer kan zien en horen.' Ze revalideerde in Het Loo Erf in Apeldoorn. Gedurende twee jaar leerde ze daar stoklopen, braille, telefoneren, zwemmen, blind typen en spijkers in de muur slaan. Werken ging daarna jammer genoeg niet meer.

Marie is een ware polyglot: ze beheerst de vingerspelling - met het vingeralfabet dat in de handpalm wordt gespeld -, de vierhandengebarentaal waarbij via verstrengelde handen gebaren worden uitgewisseld en Lorm. Lorm wordt vooral in België en Duitsland gebruikt. Marie: 'Letters worden gespeld door tikjes op vinger en handpalm te geven.' Verschillen? Doven die later blind geworden zijn, geven de voorkeur aan vierhandengebaren die lijken op gebarentaal. Vingerspelling is gangbaar in Nederland en gemakkelijk om een onbekend woord uit te leggen. En Lorm is prettig voor doofblinden die weinig gevoel hebben in de handpalm.

Marie heeft zich de verschillende tactiele communicatievormen eigen gemaakt, onder andere via de stichting Kalorama te Ubbergen. Sinds juni heeft dit Centrum voor Doven en Blinden een afdeling voor tijdelijke revalidatie. De stichting geeft niet alleen antwoord op hulpvragen van zelfstandig wonende doofblinden, maar verzorgt ook cursussen en voorkomt dat doofblinden in een isolement terechtkomen. Ook belangrijk: elke week komt een ambulante begeleider van Kalorama thuis om boodschappen te doen en post te verwerken. Marie bezoekt het centrum twee keer per week, volgt er taal- en yogales en komt uiteraard voor de gezelligheid. Voorts is ze lid van de contactgroep *De Oranje Mol*, die tandem- en kanotochtjes organiseert. Daarnaast geeft Marie als gastdocent van de Stichting Doof-Blinden lessen aan potentiële vrijwilligers hoe het best met doofblinden om te gaan. Bij

dezen doet ze een oproep: veel te weinig vrijwilligers zijn er. Te weinig tolken eveneens: slechts vier op een doofblinde populatie van 5000!

In haar huis is orde een gebod; anders kan ze niets terugvinden. Bussen in de keuken zijn voorzien van voelbare letters, maatbekers van gebiedende dikke strepen; een glazen plaatje rammet als water kookt. Verder verleent het reukorgaan in de keuken nuttige diensten.

Aanpassingen veraangename haar leven. De radio, telefoon en tv kan ze via een ringleidingssysteem apart ontvangen door haar hoortoestel. Marie kijkt graag tv, is dol op voetbal. 'PSV, Hoi!', roept ze in wegebbende overwinningssroes; de club is pas landskampioen geworden en gaat Europa in. Verder houdt ze van quizzes en Nederlandse films. De vergrote Teletekstletters bij buitenlandse films kan ze op twintig centimeter afstand ontcijferen. Echter: halverwege is het laatste woord van de regel alweer vervlogen.

De trilontvanger in haar broekzak kondigt als een goede portier bezoek bij de beneden- of gangdeur aan. Eveneens waarschuwt het apparaat dat de telefoon rinkelt, terwijl tegelijkertijd een scherp licht flitst. Eenzelfde installatie bevindt zich in haar slaapkamer. Telefoneren lukt redelijk met versterking, bovendien bezit ze teksttelefoon: de tekst wordt vergroot zichtbaar op een monitor. Een ander snuffje is de tv-loep waaronder boeken en kranten kunnen worden uitvergroot. Ook is er de mogelijkheid van een gesproken boek of krant. Een personal computer die letters kan uitvergroten, met ingebouwde faxmodem, prijkt hoog op Maries verlanglijstje. Een reuzenpop houdt bij de deur de wacht: een souvenir uit Schotland, meegebracht van haar enige buitenlandse vakantie. Toen ze destijds arriveerde op de luchthaven, werd ze pardoes in een rolstoel gezet. Schaterend: 'Men dacht: gehandicapt, dat is in een rolstoel.'

...

Ellen de Vries is freelance journalist.

Stichting Doof-Blinden, Professor Bronkhorstlaan 10, 3723 MB Bilthoven, tel. 030 2250604.